

מבחן זני בזיל, סתיו 2023 משק לוט כיכר סדום

מעין פלוס קטרון - מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר

דוד סילברמן - שה"מ, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

דוד קניגסבוך, דני צ'לופוביץ', דליה מאורר - המחלקה לאחסון, מנהל המחקר החקלאי

שרון אדיב, ארי כנפו - משק לוט, נאות הכיכר

כתובת המחברת: maayank@arava.co.il

תקציר

הבזיל (*Ocimum basilicum* L.) הינו הגידול החשוב ביותר מבין כל התבלינים הטריים ליצוא. תקופת שיווק העיקרית היא בחורף, אך הוא גדל ומשווק כל ימות השנה. הבזיל הוא גידול קיצי מובהק, הזקוק לטמפרטורה גבוהה לשם התפתחותו התקינה. מעבר הגידול לכיכר סדום ולערבה מחייב מציאת זנים חדשים, שיתאימו לגידול באזור זה בעונות השנה השונות.

בהמשך לבחינה הקודמת של זנים בגידול אביבי, חורפי וסתווי, נשתלו (19/09/2023) שישה עשר זני בזיל במנהרה עבירה במשק לוט, מושב נאות הכיכר שבכיכר סדום, כדי לבחון זנים אלה בשתילה לגידול סתווי. במהלך עונת הגידול, בחודשים אוקטובר-נובמבר, נערכו 5 קצירים ונשלחו מדגמים לבדיקת איכות לאחר האחסון למעבדה במחלקה לאחסון במנהל המחקר בבית דגן.

בניסוי זה נמצאו הזנים **הגר וקאירה** בעלי חיי מדף טובים לאורך כל העונה. מבחינת המופע הזנים **55 ו-34 ו-222** שהיו בעלי מופע טוב בשטח-גודל טוב וצורה יפה, הצטיינו רק בשלושה קצירים מתוך החמישה. הזן **גוליבר**, למרות שמו, בעל עלים בינוניים קטנים ושמר על מופע טוב לאורך כל העונה ואף חיי מדף טובים. **SM BASIL1** גם הצטיין בחיי המדף. הזן **429** היה בעל חיי מדף טובים אך עלווה גדולה ביותר ולא מתאים לשיווק כמוהו גם הזן **ILL2** גם בעל עלווה גדולה. הזן **לאקי** גם בעל חיי מדף טובים אך הזן קומפקטי מאוד ונוטה לפריחה מוקדם. הזן **2A** אשר הצטיין ברוב הקצירים מבחינת איכות למעט הקציר האחרון נראה כזן שכדאי להמשיך ולבחון. מוצע לבדוק את הזנים שהצטיינו במבחן בניסוי בעונה נוספת, ובמקביל גם בהיקף חצי מסחרי במשק חקלאי.

מבוא

ריחן הבזיל (*Ocimum basilicum* L.) הינו החשוב ביותר מבין כל גידולי התבלינים הטריים ליצוא. גידול הבזיל בדרך כלל רב-קצירי (3-5 קצירים) ונמשך כשלושה חודשים, כאשר נשתלים 2-4 מחזורי גידול בשנה. הגידול נעשה ברובו בחממות ובמנהרות עבירות. תקופת השיווק העיקרית היא בחורף, אך הגידול והשיווק של בזיל מתקיימים כל ימות השנה. הבזיל הוא גידול קיצי מובהק, הזקוק לטמפרטורה גבוהה לשם התפתחותו התקינה. בעבר התרכז הגידול בעיקר באזור בית שאן, בקעת הירדן והבשור, אולם בחורף נדרש לחמם את המבנים ל-16-18 מ"צ דבר המצריך השקעת אנרגיה. עם עליית מחירי הדלק, חיפשו המגדלים מאזורים אלה מקומות חלופיים לגידול, שבהם לא יהיה צורך בחימום המבנים, כמו אזור ים המלח. המעבר לאזורים החדשים הצריך שיטות גידול חדשות, שיותאמו לתנאים המיוחדים של המקום (אקלים, קרקע, מים, פגעים, זנים ועוד).

תקופת הגידול העיקרית של הבזיל בכיכר סדום היא עונת החורף, אך הגידול מתחיל בחודשי הסתיו. מבחן הזנים בעונת הסתיו 2023 נערך במטרה לבחון זנים המתאימים לגידול ולשיווק בתקופת הסתיו, תקופה המתאפיינת בבעיות איכות, פגיעה במשך חיי המדף ופגעי הגנת הצומח (כשותית ומזיקים).

שיטות וחומרים

הניסוי נערך בחלקה מסחרית של משק לוט בנאות הכיכר. שתילי בזיל נשתלו במנהרה עבירה (2 צול) שאורכה 70 מטר ורוחבה 10 מטר. במנהרה 6 ערוגות כאשר חלקות הניסוי נשתלו בארבעת הערוגות במרכז. גובה המנהרה כ-

4.5 מטר ודפנות המבנה עד גובה 2.5 מטר מכוסות ברשת 50 מש עם וילונות צד. גג המבנה בשתילה היה מכוסה רשת 50 מש ולאחר שבועיים הוחלפה ליריעת פוליאטילן.

הניסוי כלל 16 זנים של בזיל ירוק מטיפוח של מנהל המחקר החקלאי ומחברות פרטיות (טבלה 1). השטח נשתל (19/09/2023) בארבע שורות לערוגה - שתיל אחד כל 20 ס"מ; בעומד של 20 צמחים למטר ערוגה. הניסוי נערך ב-4 חזרות באורך 5 מטרים כל אחת. נערכו חמישה קצירים בתאריכים 09/10/2023, 20/10/2023, 31/10/2023, 13/11/2023 ו 26/11/2023. היבול נקצר מחלקות מסומנות ומוין ביום הקציר לפי הסטנדרטים המקובלים ביצוא. כמקובל אצל המגדלים במשקים המסחריים, לאחר הקציר החמישי הגידול הסתיים ונעקר.

מדגמים לבדיקת איכות לאחר הדמיית אחסון וחיי מדף נלקחו מחמישה קצרים ונשלחו למחלקה לאחסון במנהל המחקר בבית דגן. מדדי האיכות נקבעו באופן ויזואלי לאחר הדמיית משלוח של כ-7-10 ימים ב-12 מ"צ ועוד יומיים ב-17 מ"צ (ימי ההשהיה ב-12 מ"צ השתנו בין הקצירים). איכות הבזיל נקבעה לפי מדד להופעה כללית, אשר דורג בסולם של 9 דרגות, בין 1 ל-5 כל חצי דרגה, כלהלן: 5 = מעולה; 4 = טובה מאוד; 3 = טובה; משביעת רצון; 2 = גרועה; תוצרת בלתי מכירה (תוצרת מכירה = מדד 2.5 ומעלה - תוצרת הניתנת לשיפור על ידי מיון קל מחודש); 1 = התכלות מלאה. גורמי ההתכלות השונים, כמו ריקבון בעלים או בגבעולים, השחמת עלים וכמישה, הוערכו כל אחד בנפרד ודורגו בסולם של 9 דרגות כלהלן: 5 = רמה נזק מרבית; 4 = רמה גבוהה; 3 = רמה בינונית; 2 = רמה נמוכה; 1 = ללא פגם. רמות הפגמים בוטאו לעתים גם באחוזים. במקרים אלה דרגות במדד של 3.0 ומעלה נחשבו דרגות קשות של הפגם; ודרגות במדד של 2.5 ומטה נחשבו קלות. יש לציין כי ציונים אלו ניתנו לאחר ההשהיה בחיי מדף. בזמן "מכירה", לאחר הדמיית המשלוח, הייתה איכות הבזיל גבוהה משמעותית מהאיכות שנמדדה לאחר חיי המדף. בנוסף, יש לציין כי מדדי הפחת מבטאים שינוי באיכות ביחס לזו שהייתה בזמן הקטיף.

טבלה 1: זני הבזיל, המטפח או חברת השיווק, משק לוט, סתיו 2023.

זן	מטפח/חברת זרעים
לאקי	אורליאנסקי
429	גינסיס
222	גינסיס
ILL -2	גינסיס
69	גינסיס
55	גינסיס
34	גינסיס
פרוספרה	גינסיס
36	גינסיס
2A	נווה יער
גוליבר	נווה יער
אלי	נווה יער
הגר	נווה יער
SM basil 1	סאני מי זרעים
SM basil 2	סאני מי זרעים
קאירה	אפעל

תמונה 1 : מראה החלקה לפני קציר ראשון (09/10/2023)

תוצאות

יבול

מבין הזנים שנבחנו בלט ביבול הגבוה הזן 429, היבול שנקטף מזן זה היה גבוה באופן מובהק בהשוואה לזנים רבים במבחן אך זן זה בעל עלים גדולים ביותר ואינו מתאים לשיווק באירופה (טבלה 2). מהזן לאקי נקטף היבול הנמוך מבין כל הזנים שנבחנו. במהלך כל עונת הגידול היה זן זה נמוך משאר הזנים.

טבלה 2 : סך כל היבול לשיווק (ק"ג למטר ערוגה) בניסוי זני הבזיל - משק לוט, סתיו 2023

זן	יבול (ק"ג/מטר ערוגה)
429	3.31 A
222	2.96 AB
ILL -2	2.92 AB
SM basil 1	2.89 AB
2A	2.87 ABC
69	2.84 ABC
55	2.84 ABC
34	2.82 ABC
SM basil 2	2.82 ABC
קאירה	2.72 BC
פרוספרה	2.70 BC
36	2.67 BC
גוליבר	2.63 BC
אלי	2.62 BC
הגר	2.58 BC
לאקי	2.38 C

*אותיות שונות מסמנות מובהקות במבחן $\alpha=0.05$ TUKEY

מופע כללי של הזנים

במהלך העונה נערך סיור של מגדלי בזיל, מדריכים ומטפחים. חוות דעתם על הזנים השונים מוצגת יחד עם התרשמותנו מהזנים במהלך העונה (טבלה 3). התמונות צולמו לפני הקציר הראשון.

טבלה 3א : זני הניסוי. התמונות צולמו לפני הקציר הראשון 09/10/2023

הערות	זן
<p>זן קומפקטי מאוד, לאורך כל העונה נשאר נמוך משאר הזנים. פורח מהר. אחיד מאוד.</p>	<p>לאקי</p>
<p>עלה גדול מאוד. לא מתאים ליצוא.</p>	<p>429</p>
<p>עלים גדולים מאוד. כיסה מהר את שטח הערוגה בעליו הגדולים. לא מתאים לייצוא.</p>	<p>ILL2</p>
<p>עלים קטנים. בעל מופע אחיד.</p>	<p>222</p>
<p>בקטיפים הראשונים נראה איטי יותר מהזנים האחרים. הפער נסגר במהלך העונה.</p>	<p>69</p>

גם זן קומפקטי נראה חזק יותר מהזן 69. מופע טוב ואחיד.

34

עלים בינוניים- קטנים. מופע טוב ואחיד.

36

דומה לזנים הקודמים עלים בינוניים קטנים. אחיד.

פרוספרה

עלים קטנים מופע אחיד וטוב.

גוליבר

בעל עלים קטנים ומוארכים מעט.

2A

בעל מבנה דק עלים צרים ודקים.

הגר

בעל עלים קטנים. רץ מהר לגובה.

אלי

זן אחיד עלים בגודל בינוני.

SM BASIL 1

עלים בינוני גדול ולא אחיד

SM BASIL 2

דומה ל- SM BASIL 1 אך מעט יותר אחיד. הרבה שתילים היו תקועים בתחילת העונה. הסתדר לאחר הקטיף הראשון.

קאירה

עלים מאד אחידים בגודלם ויפים בצורתם.

איכות לאחר חיי מדף

איכות הבזיל לאחר חיי מדף **בקציר הראשון** הייתה מעולה בכל הזנים וללא השחמה או ריקבון כלל. הזנים SMBASIL2, 36, 222 ופרוספרה היו רגישים לנשירת עלים (טבלה 4).

טבלה 4: מדדי איכות וחיי מדף **בקציר ראשון**, ניסוי זני בזיל בכיכר סדום, סתיו 2023
תאריך קטיף 10.10.23; תאריך בדיקה: 19.10.23.

נשירת עלים (1-5)	השחמת אמירים (1-5)	מדד ריקבון		השחמה		מדד כמישה (1-5)	מדד הופעה (1-5)	זן
		(% קשה)	(1-5)	(% קשה)	(1-5)			
1.8	1.1	0	1.5	0	1.6	1.8	2.9	ILL2
2.0	1.6	0	1.4	0	1.7	1.6	3.0	69
2.0	1.4	0	1.2	0	1.8	1.3	3.1	55
1.5	1.2	0	1.0	0	1.6	1.2	3.3	גוליבר
2.0	1.2	0	1.2	0	1.7	1.5	3.0	אלי
3.3	1.1	0	1.4	0	1.6	1.5	3.0	SMBASIL2
2.9	1.4	0	1.6	0	1.9	1.4	2.9	36
2.1	1.8	0	1.2	0	1.8	1.3	3.0	SMBASIL1
1.5	1.1	0	1.1	0	1.6	1.5	3.2	429
1.6	1.1	0	1.2	0	1.8	1.4	3.1	הגר
2.7	1.2	0	1.3	3	1.8	1.4	3.0	פרוספרה
2.3	1.1	4	1.4	0	1.8	1.3	3.1	34
2.9	1.1	3	1.4	10	2.0	1.0	2.9	222
1.5	1.1	0	1.0	0	1.5	1.4	3.4	2A
1.5	1.1	0	1.3	0	1.8	1.9	3.0	קאירה
1.7	1.1	0	1.6	0	1.3	1.7	3.0	lucky

בקציר השני הייתה שונות גדולה מאוד בתוצאות איכות לאחר חיי מדף (טבלה 5). יתכן שחלק מהשונות נובע מעיכוב בשינוע מהמשק אל מסוף של היצואן. הזנים **גוליבר, 429, הגר, 2A** השיגו איכות טובה (אך הרבה פחות מהקציר הראשון). הזנים **ILL2 וקאירה** היו באיכות גבולית. יתר הזנים איכות גרועה מאוד, כתוצאה מהשחמה עלים, ריקבון ונשירת עלים. חוץ מהזן **429**, כל הזנים סבלו מרמה מאוד גבוהה של נשירת עלים.

טבלה 5: מדדי איכות וחיי מדף בקציר שני, ניסוי זני בזיל בכיכר סדום, סתיו 2023
תאריך קטיף 20.10.23; תאריך בדיקה: 31.10.23.

נשירת עלים (1-5)	השחמת אמירים (1-5)	מדד ריקבון		השחמה		מדד כמישה (1-5)	מדד הופעה (1-5)	זן
		(% קשה)	(1-5)	(% קשה)	(1-5)			
2.4	1.2	27	2.6	4	2.1	1.0	2.4	ILL2
3.6	1.4	81	3.0	88	3.5	1.0	1.8	69
3.3	1.0	93	3.7	93	4.4	1.0	1.2	55
2.8	1.1	6	2.0	0	1.9	1.1	2.8	גוליבר
3.0	1.1	42	2.5	63	2.9	1.0	2.2	אלי
3.5	1.3	59	2.9	63	3.2	1.0	2.0	SMBASIL2
3.8	1.6	96	3.5	100	4.2	1.0	1.5	36
3.1	1.4	81	3.0	92	3.5	1.0	1.8	SMBASIL1
2.1	1.2	7	2.3	4	1.6	1.3	2.7	429
3.1	1.1	3	2.3	24	2.4	1.0	2.5	הגר
3.1	1.3	75	3.1	94	3.6	1.0	1.8	פרוספרה
3.5	1.0	92	3.6	100	4.2	1.0	1.5	34
3.6	1.0	100	4.0	96	4.6	1.0	1.2	222
2.8	1.1		2.0		2.1	1.0	2.6	2A
2.6	1.6	13	2.3	22	2.0	1.1	2.4	קאירה
2.9	1.1	93	3.6	100	4.2	1.0	1.5	lucky

בקציר השלישי שוב כל הזנים (חוץ מ-222) השיגו איכות טובה לאחר חיי מדף (טבלה 6). הזן 222 סבל מרמה גבוהה של השחמת עלים. הזנים 34, 36, 55, 69 ו-222 המשיכו לסבול מרמה גבוהה של נשירת עלים.

טבלה 6: מדדי איכות וחיי מדף בקציר שלישי, ניסוי זני בזיל בכיכר סדום, סתיו 2023
תאריך קטיף 31.10.23; תאריך בדיקה: 9.11.23.

נשירת עלים (1-5)	השחמת אמירים (1-5)	מדד ריקבון		השחמה		מדד כמישה (1-5)	מדד הופעה (1-5)	זן
		(% קשה)	(1-5)	(% קשה)	(1-5)			
1.6	1.4	0	1.8	0	1.7	1.5	2.8	ILL2
2.5	1.5	0	1.5	4	1.7	1.4	2.9	69
2.5	1.2	0	1.6	8	2.3	1.2	2.6	55
1.5	1.3	0	1.1	0	1.7	1.3	3.1	גוליבר
1.6	1.3	0	1.3	0	1.9	1.3	3.0	אלי
1.7	1.5	0	1.3	0	1.9	1.2	3.0	SMBASIL2
2.8	1.5	0	1.5	8	2.1	1.2	2.7	36
1.5	1.4	4	1.6	0	1.9	1.1	2.9	SMBASIL1
1.4	1.2	0	1.4	0	1.5	2.0	3.0	429
1.2	1.1	0	1.2	0	1.5	1.0	3.3	הגר
2.0	1.3	0	1.5	0	2.0	1.7	2.8	פרוספרה
2.5	1.2	0	1.4	0	1.8	1.5	3.0	34
2.9	1.3	3	2.1	73	2.9	1.1	2.1	222
1.1	1.3	0	1.1	0	1.6	1.2	3.2	2A
1.4	1.2	0	1.4	0	1.7	1.3	3.0	קאירה
1.8	1.4	4	1.9	4	1.5	1.5	2.8	lucky

בקציר הרביעי הופיע לראשונה בעיה של השחמת אמירים בזנים 69 ו-36 (טבלה 7). רמה גבוהה של השחמה בעלים הופיעה בזנים 69, 55, 36, ופרוספרה. לא היתה בעיה של ריקבון או נשירת עלים באף זן.

טבלה 7: מדדי איכות וחיי מדף בקציר רביעי, ניסוי זני בזיל בכיכר סדום, סתיו 2023
תאריך קטיף 12.11.23; תאריך בדיקה: 20.11.23.

נשירת עלים (1-5)	השחמת אמירים (1-5)	מדד ריקבון		השחמה		מדד כמישה (1-5)	מדד הופעה (1-5)	זן
		(% קשה)	(1-5)	(% קשה)	(1-5)			
1.1	2.0	0	1.0	0	1.5	1.5	2.8	ILL2
1.8	2.6	0	1.0	34	2.5	1.0	2.3	69
1.4	1.9	4	1.1	78	3.1	1.4	2.1	55
1.0	2.2	0	1.0	0	1.6	1.2	2.7	גוליבר
1.3	2.1	0	1.0	0	1.5	1.2	2.8	אלי
1.1	2.0	0	1.0	0	1.4	1.0	2.9	SMBASIL2
1.5	3.0	0	1.0	89	3.4	1.1	1.8	36
1.3	2.0	0	1.0	4	1.5	1.1	2.9	SMBASIL1
1.2	1.9	0	1.2	0	1.2	1.5	2.9	429
1.3	1.3	0	1.0	3	1.6	1.5	3.2	הגר
1.1	2.3	0	1.0	97	3.3	1.1	2.0	פרוספרה
1.5	1.6	0	1.0	65	2.8	1.2	2.0	34
1.9	1.8	0	1.1	16	2.0	1.1	2.8	222
1.4	1.9	0	1.0	0	1.4	1.1	3.0	2A
1.5	1.7	0	1.1	0	1.3	1.2	3.1	קאירה
1.1	1.6	0	1.0	4	1.6	1.4	3.1	lucky

בקציר החמישי (אחרון), התגברה תופעת השחמת אמירים ברמה גבוהה לעוד זנים: **ILL2**, **69**, **גוליבר**, **SMBASIL2**, **36**, **פרוספרה**, **A2** ובזנים **אלי**, **SMBASIL1**, **429**, **34** ו**קאירה** ברמה בינונית (טבלה 8). באופן מפתיע, לא הייתה בעיה של השחמה בעלים באף זן. כמו כן, לא הייתה בעיה של ריקבון או נשירת עלים. יש לציין בהקשר לזן **A2** שהצטיין באיכות גבוהה לאחר חיי מדף בכל יתר הקצירים, אך בקציר זה התקבלו תוצאות טובות בשתי חזרות ותוצאות גרועות בשתי חזרות אחרות. הזן **הגר** השיג את האיכות לאחר חיי מדף הטוב ביותר מכל הזנים.

טבלה 8: מדדי איכות וחיי מדף בקציר חמישי, ניסוי זני בזיל בכיכר סדום, סתיו 2023
תאריך קטיף 26.11.23; תאריך בדיקה: 6.12.23.

נשירת עלים (1-5)	השחמת אמירים (1-5)	מדד ריקבון		השחמה		מדד כמישה (1-5)	מדד הופעה (1-5)	זן
		(% קשה)	(1-5)	(% קשה)	(1-5)			
1.8	2.7	4	1.7	8	2.0	2.0	2.2	ILL2
2.1	2.8	14	1.6	21	1.9	1.1	2.2	69
1.8	2.3	0	1.3	0	1.7	1.6	2.6	55
1.5	2.5	0	1.2	0	1.8	1.1	2.5	גוליבר
1.8	2.4	0	1.2	5	1.9	1.6	2.5	אלי
2.1	2.8	3	1.7	4	2.1	1.3	2.2	SMBASIL2
2.0	3.0	11	1.5	12	2.1	1.6	2.1	36
1.8	2.3	0	1.3	0	1.9	1.6	2.6	SMBASIL1
1.7	2.3	0	1.4	0	1.7	1.6	2.7	429
1.5	1.8	0	1.1	0	1.5	1.5	3.0	הגר
1.9	2.7	0	1.4	4	2.1	1.6	2.3	פרוספרה
1.9	2.3	0	1.3	0	1.6	1.7	2.7	34
2.0	2.1	0	1.7	10	2.0	1.1	2.5	222
2.0	2.6	6	1.3	3	1.8	1.2	2.4	2A
1.5	2.3	0	1.1	4	1.6	1.6	2.6	קאירה
2.1	2.0	4	1.7	0	1.8	2.0	2.5	lucky

סיכום איכות לאחר חיי מדף

אנו מודעים מראש שבמבחן זנים גדול, עם שונות בין הזנים, לא ניתן לתת את הטיפול הטוב והמדויק ביותר לכל זן. דבר זה יכול להסביר באופן חלקי את ההבדלים בתוצאות. רק בקציר השני התקבלו איכות לאחר חיי מדף גרועה שיש לנו חשש שזה נבעה מבעיות בשרשרת השינוע ולא רק מתכונות הזנים.

לאורך כל הקצירים הזן הוותיק, **הגר**, שמר על איכות טובה מאוד לאחר חיי מדף. גם הזן המסחרי, **קאירה**, שמר על איכות טובה לאורך כל הניסוי. הזן המסחרי הוותיק, **אלי**, השיג תוצאות טובות ברוב הקצירים אך בקציר האחרון רק תוצאה גבולית. הזן החדש **A2** השיג איכות מעולה לאורך כל הניסוי, אך בקציר אחרון התקבלו תוצאות טובות בשתי חזרות ותוצאות לא טובות בשתי חזרות. לאור התוצאות הטובות ביתר הקצירים, רצוי להמשיך לבדוק את הזן הזה.

מהזנים החדשים האחרים הצטיינו באיכות הזנים: **גוליבר, SMBASIL1, 429 ו-LUCKY**. היו זנים הצטיינו ב 3 קצירים בתוך חמישה: **ILL2, 55, 34, ו-222**.

דיון ומסקנות

אנו ממשיכים לבחון לאורך השנים את הזנים המסחריים בהשוואה לזנים חדשים מטיפוח מקומי או מיבוא במטרה להתאים זני בזיל לתנאי הגידול בעונות שונות. מבחני הזנים מותאמים לגידול הבזיל ליצוא ומתבצעים בכיכר סדום בתחנת הניסיונות זוהר ובמשקים של מגדלים באזור. במהלך השנים בצענו פעמים רבות מבחני זנים ונבחנו עשרות זנים בעונות שונות.

בעונה המדווחת, נבחנו שישה עשר זנים. עונת הסתיו מהווה אתגר מבחינת בעיות איכות מצד אחד והגנת הצומח מצד שני. בניסוי זה נמצאו הזנים **הגר וקאירה** בעלי חיי מדף טובים לאורך כל העונה. מבחינת המופע הזנים **55 ו-34** שהיו בעלי מופע טוב בשטח, עלים בגודל טוב וצורה יפה, אך הצטיינו רק בשלושה קצירים מתוך החמישה. הזן **גוליבר**, למרות שמו, היה בעל עלים בינוניים קטנים ושמר על מופע טוב לאורך כל העונה ואף השיג איכות לאחר חיי מדף טובים. הזן **SM BASIL1** גם הצטיין בחיי המדף.

הזן **429** השיג היבול הגבוה ביותר ובעל חיי מדף טובים אך יש לו עלים גדולים ביותר ולא מתאים לשיווק ליצוא. כמוהו גם הזן **ILL2** בעל עלווה גדולה.

הזן **לאקי** השיג חיי מדף טובים אך היה קומפקטי מאוד ונוטה לפריחה מוקדם.

הזן **2A** אשר הצטיין ברוב הקצירים מבחינת איכות למעט הקציר האחרון בחלק מהחזרות ונראה כזן שכדאי להמשיך ולבחון.

מוצע לבדוק את הזנים שהצטיינו במבחן בניסוי בעונה נוספת, ובמקביל גם בהיקף חצי מסחרי במשק חקלאי.

הבעת תודה

תודתנו נתונה להנהלת ענף הירקות ומועצת הצמחים על השתתפותם במימון הניסוי. תודה למשק לוט מנאות הכיכר על שיתוף הפעולה בביצוע ניסוי זה. תודה למשתלות חישתיל על השתילים. תודה למחלקה צמחי מרפא ותבלין בנווה יער ולחברות אורליאנסקי, אפעל, ג'ניסיס וסאני-מי זרעים על תרומת הזרעים. תודה לקק"ל על תמיכתה במערך הניסויים של מו"פ ערבה.

מקורות

פלוס קטרון מ', קדוש ד', וקרט ש', סילברמן ד', קניגסבוך ד', צ'לופוביץ' ד', מאורר ד', 2020, מבחן זני בזיל מרכז חורף בכיכר סדום, תחנת זוהר 2019. מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר. <http://agri.arava.co.il>

פלוס קטרון מ', קדוש ד', וקרט ש', סילברמן ד', קניגסבוך ד', צ'לופוביץ' ד', מאורר ד', 2018, מבחן זני בזיל באביב בכיכר סדום, תחנת זוהר 2018. מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר. <http://agri.arava.co.il>

פלוס קטרון מ', קדוש ד', וקרט ש', סילברמן ד', קניגסבוך ד', צ'לופוביץ' ד', מאורר ד', 2019, מבחן זני בזיל באמצע עונת החורף בכיכר סדום, תחנת זוהר 2019. מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר. <http://agri.arava.co.il>

קדוש ד', וקרט ש', פלוס קטרון מ', 2017, מבחן זני בזיל קיץ בכיכר סדום, תחנת זוהר 2017. מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר <http://agri.arava.co.il>

קדוש ד', וקרט ש', פלוס קטרון מ', 2018, מבחן זני בזיל בסתיו בכיכר סדום. מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר <http://agri.arava.co.il>

Trial of Basil varieties for autumn cultivation, Lot farm, Sodom Valley, North Arava region 2023

Maayan Plaves Kitron - Central and Northern Arava-Tamar R&D

David Silverman - Extension Service, Ministry of Agriculture and Rural Development

David Kenigsbuch, Daniel Chalupowicz, Dalia Maurer - Postharvest Science of Fresh Produce, Agricultural Research Organization (ARO)

Sharon Adiv, Ari Knafo – Lot Farm, Ne'ot HaKarf

Writer address: maayank@arava.co.il